

Húsvét 2. napja

► 2Móz 15,1–11

„Győzelmet vettél, ó, Feltámadott!”

A vasárnap jellege

Húsvét második napja, húsvéthétfő Jánossy Lajos szerint „a feltámadt Krisztussal való találkozásról, Krisztus feltámadásának bizonyágáról szól az emmausi tanítványok ősi evangéliumában”. A keresztény ünnepek második napja mindig az ünnep etikai dimenzióit tárja elénk,

illetve az ünnepből eredő küldetésünket helyezi középpontba. Fókuszpontja a *Liturgikus könyv* szerint „a húsvéti hit Teremtője”, míg az *Agenda* szerint megegyezik húsvét ünnepének első napjával: „Krisztus feltámadt megigazulásunkra”. Minden vasárnap húsvét, ugyanakkor egy évben egyszer, húsvétkor sűrűsödik Krisztus feltámadásának örömmüzenete, amely a negyven-

napos böjti felkészülési idő és a nagyhét eseményei után következik. Jézus Jeruzsálembé való ünnepélyes bevonulásával egy lelki „hullámvasútra” ül fel a hívő ember. Húsvét hajnalával elérkezik az örömmel: Krisztus feltámadt a halálból, amelyet húsvét hétfőjén az evangéliumi szövegben együtt élünk át az emmausi tántványokkal.

Amit a textusról tudni kell

Az idézett textus Mózes éneke, amely alapvető üdvtörténeti paradigmaként jelenik meg előttünk. Isten végérvényesen megszabadítja népet az egyiptomi fogságból, amelyre a hálaadó ének a válasz, egyfajta hálaliturgia. A szöveg egy költői egységet alkot, amely több kutató szerint a Pentateuchos egyik legrégebbi hagyományrétegéhez tartozik. Műfaját tekintve győzelmi himnuszról van szó, amelyet párhuzamba lehet állítani az ókori közel-keleti hadiénekek hagyományával, de mondanivalóját tekintve éppen merőlegesen állít azokra, hiszen nem a dicső hadvezért vagy a hadsereget dicsőíti, hanem csakis Istent, aki az események mozgatója és egyedüli oka.

15,1–2: A kezdeti felütés („Éneket mondok az Úrnak, mert igen felséges...”) az egész éneket Isten dicséretének keretébe helyezi, az itt használt „felséges” kifejezés Isten abszolút dicsőségét hangsúlyozza. A második versben használt „lovat lovasával” kép a kornak megfelelő hatalmi szimbólum, amelyeknek a tengerbe vetése nem pusztán a harcosok felett aratott győzelem jelképe, hanem a hatalmasságok felett való abszolút diadal megjelenése. A második versben az Úr mint erő jelenik meg, aki aztán „énekké”, a dicséret céljává is válik. Izrael népének ezek nem pusztán elvont fogalmak vagy szép irodalmi szövegek, hanem az Isten konkrét történelmi cselekvésének megtapasztalása által kiváltott öröm és az abból fakadó hálának kifejezései.

15,3: „Az Úr vitéz harcos” kifejezés viták és helytelen értelmezések tárgyát is képezheti, hiszen e szentírási szövegek alkalmasak lehetnek arra, hogy anakronisztikusan vagy helyes kontextus nélkül értelmezve az emberek közötti harcok és háborúk propagandisztikus támogatóivá váljanak.

15,6: A „jobb kéz” kifejezés az Ószövetségben Isten hatékony cselekvésének és mindeneken, a vízen és a szeleken való uralmának szimbóluma, amelyek az ember számára veszélyes elemek lehetnek, de az Úrnak hatalma van ezek fölött is.

15,9–11: A 11. vers „ki olyan, mint te, az istenek között?” kérdése a szakasz teológiai csúcspontja. Kortörténetileg értelmezve a henoteizmus idejében járva erős polémiát mutat az egyiptomiak vagy akár a többi nép istenével szemben, felmutatva JHVH nagyságát és hatalmát a többi nép istenei fölött. Az Úr ereje mindennél nagyobb, ugyanakkor nem kényúr, hanem ebben a konkrét történetben is elsősorban kegyelmében mutatkozik meg, amikor a hatalmát arra használja, hogy a zsarnokság fölött győzedelmeskedjen, és megszabadítsa népet.

A perikópa megértése

Nagy kísértést jelenthet ez a szöveg arra, hogy földi hatalmasságok hívják segítségül annak érdekében, hogy a saját hatalmukat megtámogassák vele. A már említett „Gott mit uns” jelszó a történelemben oly sokszor ölt újra testet azért, hogy a szent szöveget arra használja az ember, hogy saját maga önigazolását faragja meg belőle, ami a második parancsolat megszegését jelenti. Hiszen Isten nevével visszaélni azért, hogy magunkat más embereknél különbnek tartsuk, ellenkezik az emberi szerző és a Mindenható szándékával is. Ugyanakkor az, hogy harc volt, és hogy Isten győzelmet aratott, vitán felül áll. Viszont az oly csábító ember–ember közötti

konfliktus helyett az Efezusi levél szavaival élve „erők és hatalmasságok” elleni harcról van szó. A tipológiai szemléletet segítségül hívva láthatjuk, hogy a pészah, vagyis az egyiptomi fogságból való szabadulás típusa, előképe Isten Jézus Krisztus keresztségében és feltámadásában elkészített szabadításának. Ahogyan a választott nép kiszabadult az elnyomásból és a fogságból, úgy szabadítja meg Isten a választottakat (immár nem a vérségi, hanem a keresztség fűrdője és hit általi kiválasztás révén) a bűn és a gonosz, tehát a szellemi elnyomás és a lelki gyötrellem fogságából.

Isten cselekedett, megszabadította népét, és ez Mózeset és az egész népet hálaénekekre indítja. Ez a szöveg már az ünnep tárgyát képező isteni cselekedetre adott emberi válasz, amely elsősorban az örömben, az ünneplésben és a hálaadásban fejeződik ki. Az istentisztelet minden mozzanata arról árulkodik, hogy az Isten megszólítja az embert, megtörténik vele a Krisztus-esemény, s erre az ember válaszol. Ebben a konkrét esetben ez egy ének formájában jelenik meg, de felhívja a figyelmünket arra, hogy ne menjünk el szó nélkül a velünk megtörtént csoda vagy csodák mellett sem, hanem indítson bennünket hálaadásra az Isten szeretete, s ebből fakadóan éljünk ezután a mindennapjainkat is. Ha el is bukunk életünk útján, tudjunk visszatérni a Megváltótól megismert első szeretethez.

Igehirdetési vázlat

Csatakiáltás

Emlékszem, hogy amikor futballoztam, a meccsek elején mindig összeborultunk, és nagy csatakiáltással üvöltöttük a saját csapatunk nevét. Mikor győztünk (mert volt ilyen is), akkor a végén az öltözőben hatalmas énekléssel jeleztük ezt magunk és mások számára. Volt hasonló élményem akkor is, amikor szombathelyiként a Haladás mérkőzésein kiáltottuk a csapatunk nevét,

és énekeltek bele a vasi tájba: „Egy csapat van csak, a Haladás!” Amikor a 2008–2009-es szezonban bronzérmes lett a csapat, akkor elkísértük több ezer szurkolótársunkat a főtérrre, ahol nagy ünneplésben és éneklésben tört ki szinte az egész város.

Hasonló élménye lehetett az egyiptomiak elől veszettül menekülő izraelitáknak, a választott népnek, akik mindent hátrahagyva, csak kovásztalan kenyérrel a szütyőben caplattak Mózes botjának és Isten hatalmának segítségével a Vörös-tenger medrében.

„Lovat lovasával tengerbe vetett”

A nagy pillanatban Isten cselekedett, és az őket üldöző egyiptomi harcosokat, harci szekereket és veszedelmes lovasokat eltorlaszolta a víz, nem tudták tovább követni Izrael népét. Ahogyan Isten népe megszabadult a rabságból, és ahogy rabigáját összetörte az Úr, úgy szabadított meg minket az Isten a gonosz és a halál hatalmából. Krisztus keresztese eltorlaszolta a gonosz birodalmának útját, amely mint a víz árja öntött el bennünket. Krisztus feltámadt, tehát van szabadulás a bálványok, a lelki gyötrellem és a halál hatalmából. Jézus Krisztus feltámadásával megnyílt a kapu, és kegyelméből a poklok minden lovát lovasával együtt a tengerbe vetette.

„Mert mi nem test és vér ellen harcolunk,
hanem erők és hatalmak ellen”

Isten győzelmet aratott Krisztusban. Mi egy csapatban vagyunk vele, de vajon ki van velünk, és ki ellenünk? Vajon az egyiptomi hadak mind Isten ellenségei voltak hát? Vajon nekünk is emberek és népek ellen kell hadba vonulnunk Isten dicsőségéért? Ha Krisztusra tekintünk, aki nagypénteken, halála előtt a kínzóiert imádkozik – „Uram bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek!” –, akkor rá kell jönnünk, hogy Istennek minden ember fontos. Még az is, aki ma talán tagadja őt, vagy átkot szór reá. Is-

ten az egymás ellen fordult embereket felemeli, és egymás mellé rendeli őket. Aki Krisztusban hisz, testvér tehát. Evangélikus egyházunkban ez gyönyörű hitvallásként jelenik meg, amikor az úrvacsorát vesszük, s minden ember az Úr oltára előtt térdel. Mindegy, hogy honnan jött, milyen az anyagi helyzete, melyik társadalmi csoporthoz tartozik, aki Krisztusban van, az testvér, és velem van. De Krisztus még a mi gyakran esendő keresztény gyakorlatunkon is túlmutat, hiszen minden ember potenciálisan testvér. Ebből fakadhat a késztetésünk, hogy az üldözőinkért és az ellenségeinkért is elrebegjünk egy-egy imát, Isten elé letéve az indulatainkat, a sértettségünket és a megbántottságunkat. Ott, azon a csúfos kereszten a gonosz hatalma, minden megköztözöttség és bűn, minden személyi ellentét és minden hatalmi gőg, minden csalárdság és végül a csúf halál feszített meg, hogy a győzelmes feltámadás elhozza a szabadságot, amelyben immár testvérként tekinthetünk egymásra. Minden ember potenciális testvér Krisztusban!

„Győzelmet vettél, ó, Feltámadott!”

Az ismert húsvéti ének a hála jele. Ez a keresztény egyház győzelmi „csatakiáltása”, amely úgy hangzik el, akár egy győztes focimeccs után a himnusz, hiszen legyőzetett az ellenség. Az, aki minket egymással szembeállított, s akinek lova lovasával a tengerbe vészett. Egy csapatban Jézus Krisztussal és egymással, a győzelem a miénk, ezért van okunk az öröme, és így van okunk a hálára. Sokszor megyünk úgy az istentiszteletre, hogy magától értetődőnek vesszük Isten kegyelmét. De mint kegyelem, egyáltalán nem magától értetődő, hanem Isten feltétlen hatalmának és dicsőségének a legszebb kisugárzása. Azért van okunk öröme, mert az Úr a feltámadás csodájában mutatta meg a legnagyobb ha-

talmát. Ezért Mózesrel és Izrael népével, az első keresztényekkel és az évszázadok alatt élt összes Krisztus-hívővel együtt zenghetjük szabadon, hálával az öröm dallamát. Halleluja!

Illusztrációk

FESTMÉNY

Cosimo Rosselli: *Átkelés a Vörös-tengeren*

A szíriai Dura-Európosz zsinagógájának falfestménye: *Átkelés a Vörös-tengeren*

További javaslatok az istentisztelethez

Énekek

EÉ 388, 222

Imádság

Istenünk, te vagy a mi támaszunk. Ha elesünk, felemelsz bennünket. Gyakran szorongat bennünket a félelem, az aggodalom, de veled megtapasztaljuk, hogyan enged fel a halálos merevség, és hogyan mozdul meg az élet. Istenünk, támaszunk vagy: ha körülfog bennünket a halál, életet ajándékozol Jézus Krisztus által. (*Liturgikus könyv*)

Felhasznált irodalom

JÁNOSSY Lajos 2008. *Az egyházi év útmutatása*. Fraternitás Magyarországi Evangélikus Lelkészek Közeossége, Veszprém.

NOTH, Martin 1959. *Das zweite Buch Mose*. Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen. (Alt Testament Deutsch 5.)

RÓZSA Huba 2025. *Bevezetés az Ószövetségbe*. Szent István Társulat, Budapest.

■ TIBORCZ DÁNIEL